

สื่อสารการเมืองและสังคมผ่านภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำ **Political and Society Communication though Palme d'Or Movies**

คงภักดิ์ บุญยะมาน¹
Kongpath Boonyaman

วิไลวรรณ จงวิไลเกษม²
Wilaiwan Jongwilaikasaem

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์และสารสนเทศ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
Email: kopman007@hotmail.com

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ประจำ สาขาวิชานิติศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการเล่าเรื่อง สัญลักษณ์ทางการเมืองและสังคมของภาพยนตร์ที่ได้รับรางวัลปาล์มทองคำ ระหว่างปี พ.ศ. 2545-2554 ผู้วิจัยทำการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการเล่าเรื่อง สัญลักษณ์ทางการเมืองและสังคมของภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำ ระหว่างปี พ.ศ. 2545-2554 โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นภาพยนตร์ จำนวน 3 เรื่อง มาวิเคราะห์และนำมาอภิปรายผลในรูปแบบของการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า ภาพยนตร์ที่ได้รับรางวัลปาล์มทองคำ ทั้ง 3 เรื่อง จะมีการสื่อสารการเมืองและสังคมผ่านโครงสรางการเล่าเรื่องและสัญลักษณ์ทางตรงและทางอ้อม โดยภาพยนตร์เรื่อง *The Pianist* มีการสื่อสารการเมืองและสังคมในประเด็นด้านชนชั้น, ดนตรี, การเมือง (สงคราม) ส่วนภาพยนตร์เรื่อง *Fahrenheit 9/11* มีการสื่อสารการเมืองและสังคมในประเด็น *Freedom of Speech*, สังคมการเมือง, การปิดบังอำพรางข้อมูล และภาพยนตร์ลงบุญมีระลึกชาติ มีการสื่อสารการเมืองและสังคมในประเด็น ด้านความเชื่อ-วัฒนธรรม, สังคม, การเมือง ซึ่งภาพยนตร์ทั้ง 3 เรื่อง มีรูปแบบการสื่อสารการเมืองและสังคมที่เป็นข้อขัดแย้ง ตรงข้ามตามหลักการทฤษฎีการปฏิบัติทางการเมืองแบบคู่ตรงกันข้าม (Binary opposition) และรูปแบบการเล่าเรื่องทางการเมืองและสังคมที่ทำหน้าที่สื่อสารการเมืองจากระดับประเทศสู่ระดับนานาชาติ

นอกจากนี้ รางวัลปาล์มทองคำยังช่วยกระตุ้นและสนับสนุนให้ภาพยนตร์ที่ได้รับรางวัลถูกสื่อสารด้านการเมืองและสังคมในอีกทางหนึ่ง โดยจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญด้านภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำในประเทศไทยพบว่า ภาพยนตร์ที่ได้รับรางวัลปาล์มทองคำส่วนใหญ่จะถูกสื่อมวลชนเชื่อมโยงกับประเด็นด้านการเมืองและสังคมในระดับนานาชาติในปีที่ภาพยนตร์เรื่องนั้น ๆ ได้รับรางวัล เพราะรางวัลปาล์มทองคำเป็นรางวัลทางภาพยนตร์ได้รับความสนใจและการยอมรับจากนานาชาติและมีความเป็นสากลสูง

คำสำคัญ : การเมือง, สื่อสารการเมืองและสังคม, ภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำ, สัญลักษณ์

Abstract

This current study was conducted in qualitative research by aiming to investigate the narrative patterns, political and social semiotics of films that obtained the Golden Palm award during the year of 2002-2011. In this study, three films, which received the Golden Palm award, were selected to be analyzed and discussed in descriptive analysis.

The finding revealed that in those three films, they conveyed the politics and social communication through narrative structure and semiotics in both direct and indirect ways. In the first film, *The Pianist*, it conveyed the political and social issue through classes, music, and politics (war). In the second film, *Fahrenheit 9/11*, the freedom of speech, social politics, and information concealment were conveyed while the third film, *Uncle Boonmee Who Can Recall His Past Lives*, the culture belief, social and politics were done so. These three films had a conflict in the political and social communication opposed to the binary opposition theory and the narrative patterns in politics and society which function in conveying the politics from nation to international.

Additionally, obtaining the Golden Palm award will stimulate and contribute the films to illustrate the political and social issues. It was found from the in-dept interview of movie critics about the Golden Palm award in Thailand that, mostly, the films that obtained the award, the press will get them involved with the international political and social issues during the year of receiving since the Golden Palm award gets accepted and gains attention internationally.

Keywords: Politics, Political and Society Communication, Palme d'Or Movies, symbol

บทนำ

ปัจจุบัน ภาพยนตร์คือสื่อ ที่คนมักดูเพราะความบันเทิงเป็นหลัก โดยกาญจนา แก้วเทพ (2542) กล่าวถึงคุณลักษณะของสื่อภาพยนตร์เอาไว้ว่า ภาพยนตร์เป็นสื่อชนิดหนึ่งี่สร้างขึ้นมาเพื่อมอบความบันเทิงให้แก่ผู้ชมเป็นหลัก โดยได้ผสมองค์ประกอบทางศิลปะที่มีอยู่แล้วในสังคมจากศิลปะแขนงอื่นๆมารวมกัน เช่น วิธีการเล่าเรื่องแบบนวนิยาย การแสดงละครเวทีเพลงและดนตรีจากเพลงพื้นบ้าน เป็นต้น ทำให้ภาพยนตร์ได้รับฉายานามว่าศิลปะแขนงที่เจ็ด

อย่างไรก็ตาม ในอีกด้านหนึ่งของคุณลักษณะของภาพยนตร์ ก็เป็นสื่อที่สร้างอิทธิพลและโน้มน้าวใจต่อคนดูให้เกิดความเชื่อ หรือคล้อยตามได้มากที่สุด ด้วยวิธีที่แตกต่างกันไป เช่นสร้างความบันเทิงให้คนดูมีความสุข หรือ สร้างภาพความหดหู่เพื่อทำให้คนดูเกิดอาการเศร้าตาม ซึ่งภาพยนตร์บางเรื่องอาจมีสัญลักษณ์บางอย่างแฝงไว้ที่ทางค่ายผู้ผลิตหรือผู้กำกับต้องการสื่อสารทั้งทางตรงหรือทางอ้อมเพื่อเปลี่ยนความคิดหรือสร้างทัศนคติในเรื่องที่ต้องการสื่อสารเพื่อส่งถึงคนดูโดยตรง

ผู้วิจัย ชื่นชอบการดูภาพยนตร์ และในช่วงที่ผู้วิจัยศึกษาในระดับปริญญาตรี ชั้นปีการศึกษาที่ 3 พ.ศ.2553 ผู้วิจัยมีโอกาสนิพนธ์วิชาวิเคราะห์ภาพยนตร์ ซึ่งในชั้นเรียนนั้นได้มีภาพยนตร์หลายเรื่องที่อาจารย์ผู้สอนนำมาสอนเพื่อเป็นกรณีศึกษาแต่มีอยู่ครั้งหนึ่งที่อาจารย์ได้ให้การบ้านในชั้นเรียนโดยให้หาสัญลักษณ์ในภาพยนตร์ที่อาจารย์จะนำมาฉายเป็นกรณีศึกษาโดยให้ศึกษาวิเคราะห์ภาพยนตร์เรื่องลุงบุญมีระลึกชาติซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่ได้รับรางวัลปาล์มทองคำจากเทศกาลภาพยนตร์เมืองคานส์ในปี 2553 อาจารย์ที่สอนผู้วิจัยกล่าวว่าภาพยนตร์เรื่องนี้ได้รับการยอมรับจากนานาชาติและผู้กำกับภาพยนตร์ในวงการภาพยนตร์ระดับโลกหลายท่านซึ่งหลังจากชมภาพยนตร์เรื่องนี้เสร็จในชั้นเรียนเพื่อนที่เรียนในห้องกับผู้วิจัย หลายคนได้ให้ความเห็นกับผู้วิจัยว่าดูแล้วเข้าใจยาก แต่สำหรับผู้วิจัยมองภาพยนตร์เรื่องต่างจากคนอื่นผู้วิจัยคิดว่าภาพยนตร์เรื่องนี้มีการเล่าเรื่องที่ต่างจากภาพยนตร์ทั่วไปแต่น่าสนใจตรงที่การเล่าเรื่องของภาพยนตร์เรื่องนี้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและอาจมีสัญลักษณ์แอบแฝงแต่ก็ขึ้นอยู่กับการทำsceneของผู้ซึ่งภาพยนตร์ 1 เรื่องอาจมีการตีความที่ต่างกัน ขึ้นอยู่กับวิจารณ์ญาณของแต่ละบุคคลไม่มีผิดหรือถูกอย่างชัดเจนโดยอภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล (2553) ผู้กำกับภาพยนตร์เรื่องลุงบุญมีระลึกชาติได้ให้สัมภาษณ์กับเว็บไซต์ฮอลลีวูดรีพอร์ตเตอร์ว่า “ภาพยนตร์มันควรเปิดกว้างต่อการตีความหลายๆ รูปแบบ เพราะเราเข้าหามันด้วยพื้นที่

ต่างกัน” ซึ่งผู้วิจัยก็เห็นด้วยกับความเห็นดังกล่าว นอกจากผู้วิจัยสนใจภาพยนตร์เรื่องนี้ว่าจะมีนัยยะใดแฝงบ้าง ต้องการสื่อสารอะไรถึงคนดู ผู้วิจัยยังสนใจอีกว่าทำไมภาพยนตร์เรื่องนี้ถึงได้รับการยอมรับจากวงการภาพยนตร์ระดับนานาชาติ นอกจากนี้ ภาพยนตร์ เรื่อง ลุงบุญมีระลึกชาติ ยังถ่ายทอดแง่มุมความเป็นวัฒนธรรมไทย โดย ชัชพล เพ็ญโฉม (2553) กล่าวว่าภาพยนตร์เรื่องนี้ “ขายความเป็นไทย” ได้อย่างน่าชื่นชม โดยคำว่า “ขาย” หมายถึงการที่กรรมการและผู้ชมชาวต่างชาติได้มีโอกาสเข้าถึง “Thai-ness” หรือ “ความเป็นไทย” แม้แต่ ทิม เบอร์ตัน ผู้กำกับชื่อดัง ถึงกับชมภาพยนตร์เรื่องนี้ว่า “มันเหมือนความฝันอันสวยงามแสนประหลาด ที่คุณไม่ค่อยได้เห็นบ่อยนักหรอก” (อ้างอิงจาก www.indywire.com) รวมทั้ง เบนชิโอ เดล โทโร ดาราเจ้าบทบาทได้ให้ความเห็นว่า “ลุงบุญมี” ทำให้พวกเขาเข้าใจประเด็นเรื่องความตายจากมุมมองใหม่แบบตะวันออกที่ว่า “เป็นไทย” นั้นมองจากการถ่ายทอดเนื้อหาของเรื่องผ่านการระลึกชาติของลุงบุญมี ความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด, เรื่องชาติที่แล้ว-ชาตินี้-ชาติหน้า, เรื่องภูตผี, ความเชื่อเรื่องกรรม (ลุงบุญมีเชื่อว่าตนเคยยิงคอมมิวนิสต์ตายไปหลายคนจึงต้องมารับกรรมในชาตินี้) ฯลฯ ทั้งหมดล้วนเป็นส่วนหนึ่งของ “ระบบความเชื่อแบบไทย” ทั้งยังมีคำวิจารณ์จากนักวิจารณ์ต่างประเทศจากเว็บไซต์ Slant Magazine แมตต์ โนลเลอร์(2553) ได้กล่าวว่า ‘ลุงบุญมีระลึกชาติ’ ไม่ใช่แค่หนังที่ดีที่สุดในเทศกาล แต่มันทำให้หนังเรื่องอื่นๆ ในสายประกวด ที่แม้จะเป็นหนังดี ดูลวกๆ ชี้แจงๆ และกลวงๆ ไปเลย

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าภาพยนตร์บางเรื่องมีประเด็นที่สื่อสารให้คนดูได้รับรู้มากกว่าความบันเทิง เช่น ประเด็นทางสังคม วัฒนธรรม โดยกัจจกร หลุยยะพงศ์ (2556) ได้กล่าวถึง “ในความหมายของภาพยนตร์ว่าเป็นเสมือนกระจกที่สะท้อนความเป็นไปในสังคม ภาพยนตร์ถูกบรรจุด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับสังคม อาจจะเป็นข้อเท็จจริง (Fact) ทั้งในอดีตและปัจจุบัน หรืออาจเป็นมุมมองทางสังคมจากผู้ผลิต” โดยภาพยนตร์เรื่องนี้สร้างชื่อเสียงในแก่ประเทศไทยเป็นอย่างมากเพราะได้รับรางวัลปาล์มทองคำ จากเทศกาลภาพยนตร์เมืองคานส์ ในปี พ.ศ.2553 และถือเป็นภาพยนตร์ที่ถูกกล่าวขวัญถึงมากที่สุดเรื่องหนึ่งในเทศกาลภาพยนตร์เมืองคานส์ประจำปี 2553 (มติชนออนไลน์, 2553)

ซึ่งรางวัลปาล์มทองคำถูกใช้ในเทศกาลภาพยนตร์เมืองคานส์ตั้งแต่นั้นปี พ.ศ. 2498 เป็นรางวัลที่อยู่คู่กับเทศกาลภาพยนตร์เมืองคานส์ประเทศฝรั่งเศสมาโดยตลอด โดยเทศกาลภาพยนตร์เมืองคานส์นับได้ว่าเป็นเทศกาลภาพยนตร์ที่เก่าแก่

มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับมากที่สุดแห่งหนึ่ง ซึ่งคณะกรรมการตัดสินการประกวดในเทศกาลภาพยนตร์เมืองคานส์นั้นเป็นระดับ “ปรมาจารย์” ในวงการศิลปะภาพยนตร์ทั้งสิ้น และรางวัลสูงสุดของเทศกาลนี้คือ รางวัลปาล์มทองคำ (อ้างอิงจาก www.cannes.com)

โดยช่วง 10 ปีที่ผ่านมาภาพยนตร์ที่ได้รับรางวัลปาล์มทองคำหลายเรื่องและมีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับประเด็นทางการเมืองและสังคม เช่น ปี พ.ศ. 2545 ภาพยนตร์ที่ได้รับรางวัลปาล์มทองคำ คือเรื่อง *The Pianist* ซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่สร้างจากเหตุการณ์จริงของนักดนตรีระดับโลกชาวโปแลนด์เชื้อสายยิวที่ต้องเผชิญความยากลำบากในช่วงที่ประเทศโปแลนด์ถูกเยอรมันยึดครองจนแทบเอาชีวิตรอดได้ในสงครามโลกครั้งที่ 2 อีกกรณีคือในวันที่ 11 กันยายน ปี พ.ศ.2544 เกิดเหตุการณ์ที่ประเทศสหรัฐถูกก่อการร้ายที่รุนแรงที่สุดในประวัติศาสตร์หรือเหตุการณ์ 9/11 ซึ่งพอถึงปี พ.ศ. 2547 ได้มีภาพยนตร์ เรื่อง *Fahrenheit 9/11* ซึ่งเป็นภาพยนตร์สารคดีที่เปิดเผยมุมหนึ่งของประเทศอเมริกาว่าทำไม ประเทศอเมริกาถึงได้เป็นจุดศูนย์กลางของความขัดแย้งและการก่อการร้าย รวมถึงแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางการเมืองการทหารระหว่างจอร์จ บุชกับบิน ลาเด็น โดยภาพยนตร์เรื่องนี้ได้มีประเด็นที่สร้างความไม่พอใจเป็นอย่างมากกับชาวสหรัฐ แต่ในอีกด้านหนึ่งสำหรับผลตอบรับด้านการวิจารณ์กลับได้กระแสดตอบรับดีมากจากนักวิจารณ์ รวมถึงได้รับรางวัลปาล์มทองคำ ในปี พ.ศ.2547 หรือในปี 2542 เกิดเหตุการณ์ฆาตกรรมหมู่ในโรงเรียน Columbine ประเทศอเมริกา ต่อมาในปี พ.ศ.2546 ได้มีภาพยนตร์เรื่อง *Elephant* ที่มีประเด็นสะท้อนเรื่องจริงของโรงเรียนแห่งหนึ่งในประเทศอเมริกา และสร้างมาจากเหตุการณ์จริง คือเหตุการณ์ฆาตกรรมหมู่ในโรงเรียน Columbine ซึ่งภาพยนตร์เรื่องนี้ก็ได้รับรางวัลปาล์มทองคำเช่นกัน ส่วนเรื่องลุงบุญมีระลึกชาติที่ได้รับรางวัลนี้ในฐานะตัวแทนประเทศไทยก็เสมือนเป็นกระบอกเสียงที่วงการภาพยนตร์นานาชาติยอมรับ รวมทั้งทำให้ทางสื่อต่างชาติอย่างนาย Joe Nathan (2553) ผู้สื่อข่าวของเว็บไซต์ฮอลลีวูดรีพอร์ตเตอร์กล่าวว่าภาพยนตร์เรื่องลุงบุญมีระลึกชาตินั้นมีประเด็นทางการเมืองในประเทศไทย (สถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ปี 2553) ณ ขณะนั้นแฝงไปในภาพยนตร์ด้วยหรือไม่ แม้นายอภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล (ผู้กำกับ) จะกล่าวว่าเรื่องการเมืองไม่ได้มีสิ่งเชื่อมโยงโดยตรงทางการเมืองกับภาพยนตร์ของเขาแต่หลายฉากในภาพยนตร์ก็ถูกสื่อตีความทางการเมืองได้และภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับการเมืองไม่จำเป็นต้องมีนักการเมืองหรือสงครามปรากฏในนั้น (ณัฐพงษ์ รุจอมรชัย, 2556)

ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเหตุให้ผู้วิจัยศึกษารูปแบบการเล่าเรื่องสัญลักษณ์ทางการเมืองและสังคมที่ถูกสื่อสารผ่านภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ปีจนถึงปัจจุบันโดยเหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกช่วงเวลาดังกล่าวเพราะมีเหตุการณ์ทางการเมืองและสังคมที่อาจจะส่งผลต่อรางวัลปาล์มทองคำ เช่น เหตุฆาตกรรมหมู่โรงเรียน Columbine ในปี 2542, เหตุการณ์ 9/11 ในปี 2544 เหตุการณ์ ทั้ง 2 เรื่องถูกสร้างเป็นภาพยนตร์และถูกสื่อสารเข้ากับการเมืองและสังคมสู่คนดูรวมทั้งได้รับรางวัลปาล์มทองคำทั้ง 2 เรื่อง โดยผู้วิจัยเลือกที่จะศึกษารูปแบบการเล่าเรื่องสัญลักษณ์ทางการเมืองและสังคม จากภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำ จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่

1. The Pianist ได้รับรางวัลปาล์มทองคำ ปี พ.ศ.2545 จากประเทศโปแลนด์
- 2.Fahrenheit 9/11 ได้รับรางวัลปาล์มทองคำ ปี พ.ศ.2547 จากประเทศอเมริกา
3. ลุงบุญมีระลึกชาติ ได้รับรางวัลปาล์มทองคำปี พ.ศ.2553 จากประเทศไทย

นอกจากนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาว่าทั้งภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำ 3 เรื่องนั้นมีรูปแบบการเล่าเรื่องหรือการถ่ายทอดการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ทางการเมืองและสังคมของภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำอย่างไร เนื่องจากภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำทั้ง 3 เรื่องนั้น เป็นภาพยนตร์ที่มีผู้สร้างมาจากคนละทวีปเสมือนเป็นตัวแทนของแต่ละโซนทวีป ทั้งยังมีเนื้อหาที่เป็นเหมือนสถานะที่บันทึกประวัติศาสตร์ระดับประเทศและนานาชาติ โดยผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า ภาพยนตร์ทั้ง 3 เรื่องนั้นต้องการจะสื่อประเด็นทางการเมืองสังคมแบบใดถึงคนดู ทั้งนี้เพราะรากเหง้าของปัญหาทางการเมืองของภาพยนตร์แต่ละเรื่องที่ยกมาวิจัยนั้นมีที่ไปที่มาที่แตกต่างกันอย่างมาก ด้วยพื้นเพการเข้าใจสังคม วัฒนธรรมทางการเมือง วิธีคิดการสื่อสารในการให้ความหมายของการเมืองภายในภาพยนตร์ และการซ่อนแนวคิดหรือสัญลักษณ์ทางการเมืองที่เสียดสีสังคม สิ่งต่างๆเหล่านี้คือประเด็นที่น่าสนใจจนทำให้ผู้วิจัยต้องการที่จะทำความเข้าใจและต้องการนำเสนอถึงข้อค้นพบที่มีความหมายต่อความเข้าใจในการสื่อสารผ่านภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำ

อย่างไรก็ตามการวิจัยสื่อสารการเมืองและสังคมผ่านภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำ แม้ผู้วิจัยจะศึกษาและวิเคราะห์ผ่านแนวคิดและทฤษฎีที่น่าเชื่อถือทางวิชาการ แต่ผลการวิจัย จะเป็นไปตามทัศนคติของผู้วิจัยที่อยู่ภายใต้กรอบแนวคิด ซึ่งในเชิงผลวิจัยของงานวิจัยเชิงคุณภาพนี้ ที่มีการวิเคราะห์เนื้อหาอาจทำผลการวิจัยอาจไม่ตรงกับทัศนคติของผู้อ่านงานวิจัยนี้บางท่านได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการเล่าเรื่อง สัญญะด้านการเมืองและสังคมของภาพยนตร์ที่ได้รับรางวัลปาล์มทองคำ

2. เพื่อศึกษาว่าภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำมีการสื่อสารทางการเมืองและสังคมอย่างไร

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเรื่อง สัญญาวิทยา

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2545) นิยามว่า สัญญา หมายถึง พาหะที่จะบรรจุทุกความหมายไปยังที่ต่างๆ และที่สำคัญสัญญาต้องมีลักษณะเป็นรูปธรรมที่สามารถจับต้องได้ เช่น วัตถุ หรือ เสียง เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เรียกว่า “ตัวหมาย” เมื่อผู้รับสารเห็น หรือได้ยินก็จะทำให้นึกถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งในความเป็นจริง ที่ผู้รับสารได้ผ่านการเรียนรู้ หรือมีประสบการณ์ การแปลเป็นความหมายต่างๆ นี้เรียกว่า “ตัวหมายถึง” ซึ่งหมายความว่าความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันของตัวหมาย และตัวหมายถึงนี้ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ แต่เกิดขึ้นจากการกำหนดความหมายของแต่ละสังคม และในแต่ละวัฒนธรรม แต่ละยุคสมัยย่อมมีการกำหนดความหมายที่แตกต่างกันออกไปนอกจากนี้สัญญายังไม่ได้หมายถึงแค่เพียงภาษาเท่านั้น แต่สัญญาคืออะไรก็ได้ ที่ก่อให้เกิดความหมายโดยการเทียบเคียงให้เห็นถึงความแตกต่างไปจากสิ่งอื่น และคนในสังคมยอมรับหรือเข้าใจ

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ และ ชาย สัญญาวิวัฒน์ (2551) กล่าวว่า สัญญลักษณ์มีความสำคัญต่อมนุษย์ เพราะมนุษย์ใช้สัญญลักษณ์เป็นสื่อกลางทำความเข้าใจซึ่งกันและกันทำให้คนในสังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้เป็นกลุ่มก้อนและสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับตนเองได้ โดยในแต่ละสังคม แต่ละวัฒนธรรม สิ่งของอย่างหนึ่งอาจมีความหมายในเชิงสัญญลักษณ์ที่แตกต่างกัน เช่น หมู อาจหมายถึงสัตว์ชนิดหนึ่งที่มนุษย์นำมารับประทานเป็นอาหาร หรืออาจจะหมายถึง อ้วน หรือ ง่าย ก็ได้ ในขณะที่วัฒนธรรมของกลุ่มคนที่นับถือศาสนาอิสลามจะมองว่าหมูไม่ใช่สัตว์ที่มนุษย์สามารถนำมารับประทานได้ และได้บางสังคมหมูอาจจะเป็นสัญญลักษณ์ของสิ่งที่ใช้หมั่นหมาย ก็ได้ ดังนั้นในการทำความเข้าใจสัญญลักษณ์ที่ปรากฏอยู่ในสังคมที่มีวัฒนธรรมแตกต่างจากวัฒนธรรมของตนเอง จึงต้องมีการทำความเข้าใจบริบทและวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ ด้วย

กาญจนา แก้วเทพ (2542) ได้แบ่งประเภทของความหมายที่อยู่ในสัญญา

ทุกอย่างว่ามี 2 ความหมาย ดังนี้

ความหมายโดยอรรถ (Denotative meaning) หรือความหมายโดยตรง หมายถึง ความหมายที่เข้าใจกันตามตัวอักษร เป็นความหมายที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระดับแรกระหว่างตัวหมาย และตัวหมายถึง คนส่วนใหญ่จะเข้าใจตรงกัน เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป หรือเป็นความหมายที่ระบุในพจนานุกรม

ความหมายโดยนัย (Connotative meaning) คือ ความหมายทางอ้อมที่เกิดจากการตกลงของกลุ่มหรือเกิดจากประสบการณ์เฉพาะของบุคคล เป็นความหมายที่ถูกสร้างให้เชื่อมโยงลงไปยังอีกชั้นหนึ่ง การที่จะถอดความหมายโดยนัยออกมาได้นั้นจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของแต่ละแห่ง เพราะจะทำให้เข้าใจความหมายได้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง

ทางด้าน โรแลนด์ บาร์ธส์ (Roland Barthes) นักสัญวิทยาที่สำคัญคนหนึ่ง ได้พัฒนาแนวคิดของกระบวนการสร้างความหมายของสัญญาณให้มีมิติมากขึ้น ด้วยการแบ่งระดับของกระบวนการสร้างความหมายออกมาเป็น 2 ระดับคือ ความหมายโดยตรง (Denotative Meaning) และความหมายโดยนัยแฝง (Connotative Meaning) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความหมายโดยตรง (Denotative Meaning) เป็นความหมายจากที่ชัดเจนจากตัวหมายโดยตรงไม่ต้องอาศัยการตีความก็สามารถเข้าใจได้เนื่องจากเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ด้วยความที่สื่อภาพยนตร์สามารถจำลองวัตถุในความเป็นจริงได้ใกล้เคียงอย่างมากจึงทำให้การสื่อความหมายของตัวสัญญาณในระดับความหมายตรงได้ชัดเจน

2. ความหมายโดยนัยแฝง (Connotative Meaning) เป็นความหมายจากอัตวิสัย (Subjective) หรือตีความจากอารมณ์ ความรู้สึก ประสบการณ์ หรือค่านิยมของบุคคลการตีความในลักษณะนี้จะเกิดขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางวัฒนธรรม อคติ และบริบททางสังคมของบุคคลนั้นเป็นหลัก ทำให้แต่ละบุคคลมีความรู้สึกต่อตัวหมายต่างกัน เนื่องจากภาพยนตร์เป็นผลผลิตของวัฒนธรรม ดังนั้นวัฒนธรรมจึงทรงอิทธิพลต่อองค์ประกอบต่างๆ ในภาพยนตร์ อาทิ แสง สี หรือ เสียง

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่าการวิเคราะห์มุมมองทางการเมืองที่แฝงอยู่ในภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำ จำเป็นต้องต้องศึกษาโครงสร้างสัญญาณที่แฝงอยู่ในภาพยนตร์ ซึ่งประกอบไปด้วย โครงสร้างของตัวบทภาพยนตร์ ซึ่งมีองค์ประกอบย่อย ๆ เช่น ตัวละคร ฉาก แสง สี เสียง ซึ่งล้วนมีความหมายทั้งสิ้นทั้งในตัวของบริบทภาพยนตร์ยังมีความหมายโดยอรรถ ซึ่งก็คือความหมายที่ตัวบท

ต้องการสื่อตรง ๆ ต่อคนดู และมีความหมายโดยนัยซึ่งก็คือความหมายโดยอ้อม ๆ ที่ต้องอาศัยการถอดความหมายจากบริบท ซึ่งหากทำความเข้าใจในองค์ประกอบทางสัญลักษณ์ที่แฝงอยู่ในภาพยนตร์ จะสามารถวิเคราะห์สัญลักษณ์ทางการเมืองที่แฝงอยู่ในภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำได้อย่างชัดเจน

แนวคิดโครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2540) ได้เสนอแนวทางการวิเคราะห์ภาพยนตร์เอาไว้ว่าโครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์สามารถแบ่งออกได้เป็น 7 องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ โครงเรื่อง (Plot), แก่นเรื่อง (Theme), ความขัดแย้ง (Conflict), ตัวละคร (Character), ฉาก (Setting), สัญลักษณ์พิเศษ (Symbol) และมุมมองในการเล่าเรื่อง (Point of view) ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียด

โครงเรื่อง (Plot) คือ ลำดับ หรือทิศทางของการดำเนินเรื่อง ที่มีการกำหนดเอาไว้เป็นกรอบของเหตุการณ์ทั้งหมดในเรื่องที่ดำเนินตั้งแต่ต้นจนจบ เป็นลำดับเหตุการณ์ หรือพฤติกรรมของตัวละคร หรือเป็นการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง

แก่นเรื่อง (Theme) คือ ความคิดหลักในการดำเนินเรื่องซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเล่าเรื่องเพื่อให้มีความเข้าใจถึงแก่นความคิดหลักของผู้เล่า อาจเป็นแก่นเรื่องที่เกี่ยวกับความรัก ศีลธรรม เรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ เรื่องอำนาจ เป็นต้น ซึ่งแก่นเรื่องจะมีความแตกต่างกันไปตามโครงสร้างที่ต้องการนำเสนอ

ความขัดแย้ง (Conflict) ความขัดแย้งเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของเรื่อง ที่สร้างปมปัญหาให้กับตัวละคร เพื่อหาหนทางแก้ปัญหา ความขัดแย้งจะทำให้เห็นพัฒนาการของเหตุการณ์ และพฤติกรรมของตัวละคร ความสำคัญของความขัดแย้งที่มีต่อโครงเรื่องคือ เป็นสิ่งที่ทำให้เรื่องราวดำเนินไปอย่างมีทิศทาง หากเรื่องใดมีความขัดแย้งที่สมเหตุสมผลมีที่มาที่ไปแน่นอน เรื่องราวนั้นๆก็จะดำเนินไปอย่างน่าเชื่อถือ

ตัวละคร (Character) ตัวละคร หมายถึง ผู้ทำหน้าที่เดินเนื้อหาพาเรื่องราวไปสู่จุดจบของเรื่อง ซึ่งอาจเป็นได้ทั้ง ที่เป็นมนุษย์และที่ไม่ใช่มนุษย์ อาจเป็นสัตว์ หรือสิ่งของก็ได้

ฉาก (Setting) คือ การถ่ายทอดเหตุการณ์ที่ต่อเนื่องกัน และเหตุการณ์ต่างๆจะเกิดขึ้นโดยปราศจากสถานที่มิได้ ดังนั้นฉากจึงมีความสำคัญเพราะทำให้

มีสถานที่รองรับเหตุการณ์ต่าง ๆ ของเรื่อง นอกจากนี้จากยังมีความสำคัญในแง่ที่สามารถบ่งบอกความหมายบางอย่างของเรื่องมีอิทธิพลต่อความคิด หรือการกระทำของตัวละครได้อีกด้วย เพราะตัวละครที่มีต้นกำเนิด หรืออาศัยอยู่ในสถานที่ต่างกัน ก็ย่อมมีบุคลิกและทัศนคติที่แตกต่างกัน

สัญลักษณ์พิเศษ (Symbol) ลักษณะการเล่าเรื่องในภาพยนตร์มักมีการใช้สัญลักษณ์พิเศษ (Symbol) เพื่อสื่อความหมายอยู่เสมอ สำหรับสัญลักษณ์พิเศษในภาพยนตร์ที่ใช้ในการสื่อความหมายนั้นประกอบไปด้วย สัญลักษณ์ทางภาพ และสัญลักษณ์ทางเสียง

มุมมองในการเล่าเรื่อง (Point of view) มุมมองในการเล่าเรื่อง คือ การมองเหตุการณ์ การเข้าใจพฤติกรรมของตัวละครตัวใด ตัวหนึ่ง หรือหมายถึง การที่ผู้เล่ามองเหตุการณ์จากภายในใกล้ชิด หรือจากภายนอกในระยะห่างๆ ซึ่งแต่ละจุดยืนมีความน่าเชื่อถือแตกต่างกัน จุดยืนในการเล่าเรื่องมีความสำคัญต่อการเล่าเรื่องอย่างยิ่งเพราะจุดยืนจะมีผลต่อความรู้สึกของผู้ชม และมีผลต่อการชักจูงอารมณ์ของผู้เสพเรื่องเล่า มุมมองในการเล่าเรื่องแบ่งออกเป็น 4 ประเภท 1. เล่าเรื่องจากจุดยืนบุคคลที่หนึ่ง (The first-Person Narrator) 2. เล่าเรื่องจากบุคคลที่สาม (The Third-Person Narrator) 3. การเล่าเรื่องจากจุดยืนที่เป็นกลาง (The Objective Narrator) 4. การเล่าเรื่องแบบรู้รอบด้าน (The Omniscient Narrator) ทั้งนี้ บางนิยามในแนวคิดโครงสร้างการเล่าเรื่อง ยังมีองค์ประกอบ ที่สำคัญในการวิเคราะห์ภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำ เพิ่มเติม อีก 2 หัวข้อ ดังนี้

ขอบเขตในการเปิดเผยเรื่องราว (Range of Story Information) คือ สิ่งที่ติดตามมาจากมุมมองในการเล่าเรื่องคือ ขอบเขตในการเปิดเผยเรื่องราว (Range of Story Information) ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้สร้างภาพยนตร์ตัดสินใจเลือก ลักษณะในการเปิดเผยข้อมูลเพื่อให้ผู้ชมเกิดความสนใจและติดตามเรื่องราวอย่างได้รสรรมากขึ้น โดย เดวิด บอร์ดเวล (David Brodwell, 2008 : 89-90) ได้แบ่งการเปิดเผยเรื่องราวดังนี้ 1.Unrestricted narration เป็นการเปิดเผยข้อมูลให้ผู้ชมได้รับรู้มากกว่าตัวละครหลักของเรื่อง โดยเฉพาะภาพยนตร์ประเภทสืบสวนสอบสวน ที่มักให้ผู้ชมทราบข้อมูลบางอย่างเพื่อให้ติดตามการชิงไหวชิงพริบของตัวละครหลักกับตัวละครที่อยู่ฝ่ายตรงข้าม 2. Restricted narration เป็นการจำกัดการรับรู้ข้อมูลของผู้ชมเท่าที่ตัวละครหลักทราบ เพื่อให้เกิดความสงสัยใคร่รู้ และยังผลให้เกิดความประหลาดใจเมื่อความจริงเปิดเผยออกมา

เวลาและพื้นที่ (Time and Space) ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2549) นำเสนอแนวคิดของทฤษฎีวิพากษ์ว่าด้วยเวลาและพื้นที่ไว้อย่างน่าสนใจ โดยยกแนวคิดของ เดอเลิซและกัตตารี (Deleuze and Guattari) ที่ว่าด้วยการแบ่งแยกในสังคมมนุษย์หรือ Segmentarity นั้นมีความซับซ้อนและหลายมิติ ทั้งเรื่องของเขตแดน ชนชั้น ตลอดจนวิถีชีวิตประจำวันของมนุษย์อันส่งผลให้ชีวิตของมนุษย์อยู่ในโลกของการจัดลำดับชั้นสูงต่ำเพื่อผลของการควบคุม อันทำให้เกิดสภาวะการณแบบแนวคิดยุคหลังสมัยใหม่ที่เรียกว่า “การกำลังจะเกิด/การกำลังจะเป็น” ที่ทำให้เรื่องของมิติเวลาไม่สามารถนำมาพิจารณาแบบเส้นตรงคืออดีต ปัจจุบันและอนาคตเพียงอย่างเดียวได้อีกต่อไป ซึ่งสภาวะการณ “การกำลังจะเกิด/การกำลังจะเป็น” นี้ได้กลายเป็นพื้นที่ร่วมของสรรพสิ่ง (a block of coexistence) นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งที่ไม่สามารถเข้าถึงได้ ระวังได้หรือมองเห็นได้อีกต่อไป (imperceptible) สำหรับเรื่องของพื้นที่นั้น สภาวะการณ “การกำลังจะเกิด/การกำลังจะเป็น” ก่อให้เกิดพื้นที่ระหว่างสรรพสิ่งหรือ พื้นที่ของความกำกวม (the in-between) ที่ไม่สามารถกำหนดให้เกิดภาพที่สมบูรณ์ลงตัวได้ แต่เป็นพื้นที่ที่สลายเส้นแบ่งต่างๆที่ดำรงอยู่ที่เรียกว่า “ตัวตนอันปราศจากรูป” (a body without organ) หรือ “วัตถุไร้ตัวตน (incorporeal materiality)” ก่อให้เกิดเป็นตัวตนเข้มข้น อันมีที่มาจากพื้นที่หลายมิติ ได้กลายเป็นตัวตนที่ต่อต้านขัดขืนพลังการครอบงำจากภายนอกได้และมีลักษณะที่สั่นไหวไม่ตกอยู่ในการควบคุมของรหัสหรือกลไกที่รัฐสร้างขึ้นอันทำให้ตัวตนลักษณะนี้สามารถเชื่อมโยงกับสิ่งต่างๆ และพร้อมเปลี่ยนแปลงตนเองได้เสมอ (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2549:30-31)

วิธีการดำเนินวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้การวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) ที่เลือกศึกษาเฉพาะภาพยนตร์ที่ได้รับรางวัลปาล์มทองคำ ในปี พ.ศ. 2545-2554 ทั้งหมด 3 เรื่อง โดยศึกษาจากบลูเรย์ภาพยนตร์ ดีวีดีภาพยนตร์ วิซีดีภาพยนตร์ รวมทั้งบทความ วารสาร และงานวิจัย ทำให้การวิเคราะห์นั้นเป็นรูปแบบของการวิจัยเอกสาร (Documentary research) โดยมีการเรียบเรียงบรรยายแบบพรรณนา (Descriptive analysis) ทั้งนี้ยังมีการเพิ่มเติมในส่วนของการสัมภาษณ์ผู้กำกับภาพยนตร์แบบเจาะลึก (In-depth interview) เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ประมวลผล แล้วนำเสนอในรูปแบบของพรรณนาวิเคราะห์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ทั้งหมด คือ ภาพยนตร์ที่

ได้รับรางวัลปาล์มทองคำ ในปี พ.ศ. 2545-2554 แต่ผู้วิจัยเลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดกลุ่มตัวอย่างเป็นภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545-2554 ทั้งหมด 3 เรื่องได้แก่ 1. The Pianist 2. Fahrenheit 9/11 3. ลุงบุญมีระลึกชาติ โดยหลักการในการเลือกภาพยนตร์มาใช้ในงานวิจัย คือ ได้มาจากแนวคิด Structure of Feeling ของ Williams (1961) เนื่องจากแนวคิด Structure of Feeling เป็นแนวคิดที่ว่า การมีค่านิยมหรือลักษณะเฉพาะร่วมกันในสังคมนั้น ๆ ดังนั้น จึงทำให้เหตุผลในการเลือกภาพยนตร์ทั้ง 3 เรื่องนั้น ใช้หลักการในการเลือกจากแนวคิด Structure of Feeling เนื่องด้วยภาพยนตร์ทั้ง 3 เรื่องนั้น เป็นภาพยนตร์ปาล์มทองคำที่ได้รับรางวัลปาล์มทองคำเหมือนกัน มีเนื้อหาที่แฝงสัญลักษณ์ทางการเมืองสังคมที่แบ่งปันประสบการณ์ร่วมกับแต่ละชาติของประเทศนั้น ๆ เหมือนกัน

การวิเคราะห์ตัวบทในภาพยนตร์ทั้งหมดที่นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์โดยแบ่งออกเป็นวิเคราะห์รูปแบบการเล่าเรื่องของภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำโดยใช้แนวคิดโครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์, ทัศนวิเคราะห์ภาพยนตร์และการวิเคราะห์สัญลักษณ์ทางการเมืองและสังคมโดยใช้ทฤษฎีสัญลักษณ์

การวิเคราะห์ในส่วนของรูปแบบและโครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์นั้นจะใช้แนวคิดโครงสร้างการเล่าเรื่องโดยศึกษาถึงโครงเรื่อง ความขัดแย้ง บุคลิกตัวละครโดยแบ่งเพศชายและหญิง และจะศึกษาทั้งตัวละครเอก ตัวละครร้าย แก่นความคิด จาก สัญลักษณ์พิเศษ มุมมองการเล่าเรื่อง ขอบเขตในการเปิดเผยเรื่องราว และเวลาและพื้นที่ของภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำ

การวิเคราะห์ในส่วนของสัญลักษณ์ทางการเมืองและสังคมจะใช้แนวคิดกระบวนการสร้างความหมายของสัญลักษณ์โดยวิเคราะห์หาสัญลักษณ์จากความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยแฝงจากภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำ

ในส่วนของการสัมภาษณ์ในเรื่องการวิเคราะห์รูปแบบการเล่าเรื่อง สัญลักษณ์ทางการเมืองและสังคมที่แฝงอยู่ในภาพยนตร์ปาล์มทองคำ จะถอดเทปบันทึกข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร โดยสัมภาษณ์ผู้กำกับ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิจารณ์ทางด้านภาพยนตร์นอกกระแส 2 คน ได้แก่ คุณก้องฤทธิ์ดี และ คุณธิดา ผลิตผลการพิมพ์ แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาสรุปเป็นประเด็น

นอกจากนี้ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเทศกาลภาพยนตร์เมืองคานส์และรางวัลปาล์มทองคำ มาศึกษาวิเคราะห์เพื่อเป็นข้อมูลเพิ่ม

เดิมที่จะสนับสนุนรูปแบบการเล่าเรื่อง สัญญะด้านการเมืองและสังคมของภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำ

โดยผู้วิจัยจะวิเคราะห์ในรูปแบบพรรณนาตามหัวข้อที่ได้วางไว้ ประกอบกับหาข้อมูลโดยใช้หัวข้อ ลักษณะเดียวกันจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้กำกับภาพยนตร์ 2 ท่าน ได้แก่ คุณก้อง ฤทธิ์ดี และ คุณธิดา ผลิตผลการพิมพ์ ซึ่งเลือกมาแบบเจาะจง เพราะความเชี่ยวชาญทางด้านภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำ โดย 2 ท่านนี้จะตรวจสอบความน่าเชื่อถือจากการวิเคราะห์ภาพยนตร์ในหัวข้อเบื้องต้น จากนั้นจึงนำผลทั้ง 2 ส่วนไปวิเคราะห์หาลักษณะรูปแบบการเล่าเรื่อง สัญญะทางการเมืองและสังคม ที่ถูกสื่อสารผ่านภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำ จากนั้นจึงสรุปผลและอภิปรายผลออกมาในรูปแบบของพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาเป็น 2 ส่วน ดังนี้ 1. วิเคราะห์ตัวบทและโครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำ 2. วิเคราะห์สัญญะทางการเมืองและสังคมของภาพยนตร์โดยใช้กระบวนการสร้างความหมายของสัญญะตามวิธีการวิจัยที่ได้กำหนดมา

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์รูปแบบการเล่าเรื่องในภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำ

1.1 แนวคิดโครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์ เรื่อง The Pianist

โครงเรื่อง (Plot) The Pianist สะท้อนความหวังที่มนุษย์เราไม่เคยสิ้นสุด ในการที่มีชีวิตรอดท่ามกลางสงครามของตัวละครชาวยิวในเรื่องนับแต่ต้นจนจบ ในภาพยนตร์จะเห็นการย้ายถิ่นฐานของสปีลมันน์จากบ้านของเขาในเขตชุมชนชาวยิวที่กลายเป็นเขตกักกัน(Ghetto) ผ่านอุปสรรคต่าง ๆ รอดพ้นหวุดหวิดจากการถูกส่งไปยังค่ายกักกัน จนกระทั่งใช้ชีวิตอยู่ในอพาร์ทเมนต์ที่ทำได้แต่เฝ้าดูและเอาใจช่วยการลุกขึ้นสู้ของเพื่อนนักโทษชาวยิวต่อกองทัพนazi ในวันที่ 19 เมษายน 1943 (พ.ศ. 2486) จนกระทั่งสิ้นสุดลงด้วยความพ่ายแพ้ของนาซีในวันที่ 16 พฤษภาคม ปีเดียวกัน มันเป็นเวลาเพียงหนึ่งปีก่อนที่ชาวโปแลนด์จะก่อการลุกขึ้นสู้ตามอย่างชาวยิว ที่สปีลมันน์ก็รอดชีวิตจากเหตุการณ์ล้างเมืองดังกล่าวมาด้วย

แก่นความคิด (Theme) ภาพยนตร์เรื่อง The Pianist แสดงให้เห็นถึงการมีชีวิตรอดและความหวังที่จะได้กลับ ไปเล่นเปียโนอีกครั้งของสปีลมันน์ ผ่าน

เรื่องราวการดำเนินเรื่องที่พบเจอความโหดร้ายของสงคราม การถูกกีดกันทางชนชั้น จุดหักเหของชีวิตที่พบเจอเรื่องราวทั้งจุดสูงสุดและจุดต่ำสุดของชีวิต

ตัวละคร (Character)

- วลาดิสลาฟ สปีลมันน์ ตัวละครที่เป็นศูนย์กลางของเรื่องที่ถ่ายทอดความอดอยาก หิวกระหาย และอยากเอาชีวิตรอดท่ามกลางสงคราม ในขณะที่บางฉากแสดงออกความคะนองหาถึงการเล่นเปียโนที่ตัวเองรัก แต่ทำไม่ได้เพราะต้องเอาชีวิตรอดให้ได้

- ร้อยเอกวิล์ม โฮเซนเฟลด์ นายทหารเยอรมัน ที่ช่วยสปีลมันน์ หลังจากแลกเปลี่ยนด้วยการเล่นเปียโนให้ฟัง ให้ที่พัก อาหาร เสื้อผ้า ข้าวสาร

ความขัดแย้ง (Conflict)

- ระหว่างบุคคล มีความขัดแย้งในส่วนนี้เป็นความขัดแย้งของบุคคลทั้ง 2 ระหว่าง สปีลมันน์ กับ ร้อยเอกวิล์ม โฮเซนเฟลด์ นายทหารเยอรมัน ที่ช่วยเหลือสปีลมันน์ หลังจากการเล่นเปียโนให้ ร้อยเอกวิล์ม โฮเซนเฟลด์ ฟัง ความขัดแย้งนี้ส่งผลโดยตรงต่อการรอดชีวิตของสปีลมันน์ ซึ่งถ้าเป็นนายทหารคนอื่นที่ไม่ใช่ ร้อยเอกวิล์ม โฮเซนเฟลด์ แล้ว สปีลมันน์อาจจะถูกฆ่าตายไปแล้วก็เป็นได้

- ภายในจิตใจของตนเอง การได้ฟังเสียงเปียโนของ สปีลมันน์ ทำให้ ร้อยเอกวิล์ม โฮเซนเฟลด์ นายทหารเยอรมันถึงกับยอมแหวกกฎของนายทหารที่ต้องการฆ่าชาวยิวทุกคน ดนตรี คือสื่อกลางของมิตรภาพระหว่างสงครามทางชนชั้นของเยอรมันและยิว รวมทั้งการช่วยเหลือสปีลมันน์อย่างเต็มที่ทั้งอาหาร ที่อยู่ ข้าวสาร และการไว้ชีวิตให้สปีลมันน์กลับมาเล่นดนตรีได้อีกครั้งหลังสงครามจบลง

มุมมอง (Point of View)

ระหว่างบุคคลที่หนึ่ง The Pianist นั้นเป็นการเดินเรื่องที่เน้นการดำเนินเรื่องโดยใช้ตัวเอก (สปีลมันน์) เป็นตัวหลักในการเดินเรื่อง โดยเนื้อเรื่องทั้งหมดทั้งฉากเริ่มของภาพยนตร์ ไปจนถึงฉากจบเรื่องนั้นเป็นการเดินเรื่องผ่านตัวเอกของเรื่องทั้งหมด ตรงนี้เป็นการสื่อว่าตัวเอกนั้นมีบทบาทกับการเดินเรื่องอย่างมาก เพราะตัวเอกของเรื่องเป็นชาวยิวส์ที่ได้ต้องเอาตัวรอดในสงครามฆ่าล้างเผ่าพันธ์จึงทำให้เห็นถึงมุมมองการใช้ชีวิตในฐานะเหยื่อของสงคราม

ขอบเขตในการเปิดเผยเรื่องราว (Range of Story information) ในภาพยนตร์เรื่อง The Pianist นั้นมีการเปิดเผยข้อมูลให้ผู้ชมนั้นได้รับรู้ และเป็นการสื่อสารโดยตรง โดยมีจุดหักเหของเรื่องในฉากตอนที่ทหารเยอรมัน (ร้อยเอกวิล์ม ไฮเซนเฟลด์ นายทหารเยอรมัน) พบพระเอกในบ้านร้างหลังหนึ่ง เป็นจุดหักเหของเรื่องที่ทำให้ผู้ชมตกใจและเกิดการคาดเดาว่าทหารจะทำอะไรกับพระเอกต่อไป

เวลาและพื้นที่ (Time and space) เป็นพื้นที่และเวลาในช่วงปี 1940 ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ฉากเริ่มต้นที่ประเทศโปแลนด์ และทั้งเรื่องนั้นก็เดินเรื่องในประเทศโปแลนด์เป็นหลัก ภาพยนตร์เรื่อง The Pianist จึงนับได้ว่าเป็นภาพยนตร์เชิงอิงประวัติศาสตร์ อิงชีวประวัติ ที่มีสถานที่จริง บุคคลจริง (สปีลมันน์ กับ ร้อยเอกวิล์ม ไฮเซนเฟลด์ นายทหารเยอรมัน)

สัญลักษณ์ (Symbols)

- ทางภาพ มีการสื่อด้วยภาพที่มีความสลดหดหู่อย่างมาก เช่น ฉากของการสังหารหมู่โดยทหารเยอรมัน
- ทางเสียง มีการใช้เสียงหวูดรถไฟเป็นเสียงหลักของเรื่อง ซึ่งหมายถึงเสียงของความตาย (การขึ้นรถไฟของชาวยิวโดยทหารเยอรมันนั้นหมายถึงการนำไปยังค่ายกักกัน ซึ่งหมายถึงสถานที่สุดท้ายก่อนตาย)

1.2 แนวคิดโครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์ เรื่อง Fahrenheit 9/11

โครงเรื่อง (Plot)

เป็นเรื่องราวของที่มาของการวินาศกรรมตึกแฝดที่เป็นสัญลักษณ์ของโลกทุนนิยม World trade center จนทำให้มีผู้เสียชีวิตกว่า 3,000 คน เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2544 โดยฝีมือของผู้ก่อการร้าย 19 คนจากกลุ่มอิสลามหัวรุนแรงอัลกออิดะฮ์ เนื้อเรื่องเป็นการดำเนินเรื่องไปจนถึงการบรรยายที่มา ให้ผู้ชมร่วมกันหาคำตอบว่า “โอซามา บินลาเดน” คือใคร เพราะนับตั้งแต่วันที่เกิดเหตุโศกนาฏกรรมเป็นต้นมา ชื่อ โอซามา บินลาเดน คือ ชื่อที่ชาวอเมริกันและผู้คนทั่วโลกต่างรู้ และถูกอ้างชื่อนี้กับอีกหลาย ๆ เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นมาทั่วโลก ซึ่งมักจะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแถบตะวันออกกลาง โดยชื่อนี้ก็ได้คำตอบเมื่อ Michael Moore (ผู้กำกับ/ผู้ดำเนินเรื่อง) ได้ทำการสืบค้นข้อมูลหาที่มาได้ว่า “โอซามา บินลาเดน” นั่นคือ บุคคลใกล้ชิดซึ่งกันทางธุรกิจกับครอบครัว “บุซ

แก่นความคิด (Theme)

ภาพรวมของภาพยนตร์เรื่องนี้ต้องการแสดงข้อเท็จจริงของความสนิทกันระหว่างครอบครัว “บินลาเดน” กับ “ครอบครัวบุช” เกิดขึ้นตั้งแต่เมื่อไร แล้วครอบครัวประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาทำไมถึงมีความสัมพันธ์กับครอบครัวของผู้ก่อการร้ายได้ จนสุดท้ายส่งผลกระทบต่อประชาชนชาวสหรัฐอเมริกา ดังเช่น เรื่องราวทหารที่ถูกส่งไปประเทศอัฟกานิสถาน

ความขัดแย้ง (Conflict)

- ระหว่างบุคคล ครอบครัว “บินลาเดน” กับ “ครอบครัวบุช” มีความสัมพันธ์กันมาอย่างช้านานก่อนการเกิดเหตุการณ์ 11 กันยายน ซึ่ง ไมเคิล มัวร์ ก็ตั้งประเด็นที่ว่า แล้วทำไมถึงไม่มีการพูดถึงเรื่องนี้มาก่อนเหตุการณ์นี้ โดยในภาพยนตร์ ไมเคิล มัวร์ภาพยนตร์เปิดโปงความสัมพันธ์ของ 2 ตระกูลนี้ ทางด้านธุรกิจที่เชื่อมโยงต่อเหตุการณ์ วันที่ 11 กันยายน

- คนกับสังคมภาพยนตร์ Fahrenheit 9/11 แสดงให้เห็นถึงการโจมตีแต่นายจอร์จ บุช แต่ก็ยังมีฉากที่ชี้ให้เห็นถึงความขัดแย้งทางสีผิว และสงครามระหว่างชนชั้นที่แทรกตัวอยู่ภายในเปลือกของสังคมอเมริกันอีกด้วยคนอเมริกันดังเช่น ลูกของคนที่ตำแหน่งในสภาครองเกรส ไม่ต้องถูกเกณฑ์ไปทำสงครามจู่โจมประเทศอัฟกานิสถาน

มุมมอง (Point of View)

- ผู้บรรยายเรื่องราว ภาพยนตร์ดำเนินเรื่องโดยใช้ผู้กำกับเป็นจุดดำเนินเรื่องและบรรยาย ถึงเหตุการณ์และบรรยายเสียง ถึงแม้ตัวของผู้กำกับ ไมเคิล มัวร์ จะไม่มีส่วนเกี่ยวกับการสูญเสียในครั้งนี้แต่ด้วยแนวทางการทำภาพยนตร์สารคดีนั้น ทำให้ผู้กำกับต้องมีการบรรยายเองเพื่ออรรถรสในการสื่อความหมายของการทู่เทเพื่อค้นหาความจริงของเหตุการณ์นี้

- มุมมองที่เป็นกลางภาพยนตร์ดำเนินเรื่องที่เน้นการบรรยายด้วยเสียงของผู้กำกับ ตามรูปแบบภาพยนตร์สารคดีทั่วไปที่เน้นนำเสนอข้อเท็จจริง

ขอบเขตในการเปิดเผยเรื่องราว (Rang of Story information)

ขอบเขตความจริงของภาพยนตร์เรื่องนี้ คือ ความสนิทชิดเชื้อของ ครอบครัว “บินลาเดน” กับ “ครอบครัวบุช” ที่มีคำถามมากมายว่า “ทำไมครอบครัวประธานาธิบดี

สหรัฐอเมริกาจนถึงมีความสัมพันธ์กับครอบครัวของผู้ก่อการร้ายได้” แล้วทำไมเขาถึงยังเป็นครอบครัวที่เป็นประธาธิบดีได้ ทำไมเขาถึงไม่เป็นขบวนการทำลายชาติของตัวเองไปได้ด้วยเพราะเขามีความสนิทสนมกับครอบครัวผู้ก่อการร้าย

เวลาและพื้นที่ (Time and space)

เวลาและพื้นที่ของภาพยนตร์เรื่องนี้ คือ ช่วงเวลาของความสูญเสียและการสร้างความตื่นตระหนกในความปลอดภัยของชีวิตคนอเมริกัน และพื้นที่ที่สูญเสีย นั่นคือจุดศูนย์กลางเศรษฐกิจของโลก (World trade center) โดยการทำลายพื้นที่สำคัญด้วยเครื่องบินนั้นนับว่าเป็นการทำลายความเชื่อมั่นในความปลอดภัยและเป็นการส่งสัญญาณว่ารัฐบาลอเมริกันต้องทำการปราบขบวนการผู้ก่อการร้ายทั่วโลกให้ได้ (โดยสามารถสร้างเสียงส่งเสริมสนับสนุนให้ส่งทหารออกไปยังตะวันออกกลางเพื่อรักษาสันติภาพโลก)

สัญลักษณ์ (Symbols)

- ทางภาพ เป็นภาพจริง จากเหตุการณ์จริง ที่ส่งความหมายได้ให้ผู้รับสารเข้าใจข้อเท็จจริงได้ตรงและสื่อสารให้เข้าใจได้มากกว่าสื่อสารรูปแบบอื่น ๆ
- ทางเสียง เป็นเสียงที่มาจากคลิปเหตุการณ์จริง ๆ (Footage) ที่ช่วยเพิ่มอรรถรสให้ภาพยนตร์รวมทั้งทบทวนจากการสัมภาษณ์ ที่โน้มน้าวผู้รับสารให้คล้อยตามสิ่งที่ไม่เคลียร์ ต้องการนำเสนอ

1.3 แนวคิดโครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์เรื่อง ลุงบุญมีระลึกชาติ

โครงเรื่อง (Plot) ภาพยนตร์เรื่องลุงบุญมีระลึกชาตินี้มีการแฝงความเชื่อในมุมมองสังคมของชนบทของสังคมไทย แล้วอิงกับวัฒนธรรมทางสังคมภาคอีสานประเทศไทยที่ต้องการสื่อถึงความเชื่อที่เป็นรากฐานของสังคมที่เต็มไปด้วยความเชื่อต่าง ๆ นานาเกี่ยวกับภูติ ผี ปีศาจ เจ้าที่ เเวกรรม การมองเห็นอดีตและอนาคต

แก่นความคิด (Theme) แก่นความคิดของภาพยนตร์เรื่องนี้ เน้นถึง “การหลุดพ้นจากสิ่งยึดติด เพื่อกลับไปหาความบริสุทธิ์ หรือธรรมชาติดั้งเดิมอีกครั้ง” โดยที่เน้นการเชื่อมโยง “คน” เข้ากับ “ธรรมชาติ” เปรียบเสมือนว่าคนเรานั้นไม่สามารถหนีธรรมชาติไปได้พ้น หรืออีกนัยหนึ่งนั่นคือ คนกับธรรมชาตินั้นเป็นสิ่งที่เกิดมาคู่กัน เช่น เราเกิดมาจากธรรมชาติของการตั้งครรภ์โดยธรรมชาติหรือทาง

เทคโนโลยีก็ได้ แต่โดยสุดท้ายธรรมชาติของมนุษย์คือการได้ดำรงชีวิตที่เป็นไปตามกฎของธรรมชาติคือ เกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นเรื่อง “ธรรมชาติ” คำว่า “ระลึกชาติ” เมื่อมองในมุมนี้ก็คือ การย้อนกลับไปหารากเหง้าหรือต้นกำเนิดของมนุษย์

ตัวละคร (Character) ภาพยนตร์เรื่องลุงบุญมีระลึกชาติ มีตัวละครที่เป็นผีลิง ปลาตุก (ที่สามารถร่วมรักกับคนได้) หรือแม้กระทั่งผีเมียของลุงบุญมีเองด้วย โดยทุกตัวละครนั้นมีบทบาทในการแสดงออกถึงสัญลักษณ์ในตัวเอง ดังนี้

- ลุงบุญมีลุงบุญมีเสมือนเป็นตัวแทนของผู้คนในชาติที่ยังคงดำรงคงอยู่ผ่านการสูญเสียพี่น้องร่วมชาติไปในเหตุการณ์ทางการเมืองหลายครั้งซึ่งยังไม่เคยได้รับการชำระคดีคลาย กล่าวคือ คนตายนั้นยังไม่ได้ความเป็นธรรม จึงได้มาเวียนว่ายให้ลุงบุญมีได้พบและสัมผัสเห็น

- ผีลิง คือ ลูกชาย (บุญส่ง) ของลุงบุญมีที่ตายไปนานแล้ว เข้ามาทำหน้าที่ในการสื่อความหมายในเรื่องที่หายสาบสูญไปนานแล้วกลับมาในร่างของผีลิงตาแดงกำ เปรียบเทียบได้กับว่าบุญส่งนั้นได้หายไปนาน กลับมาอีกครั้งคือได้กลายเป็นสัตว์ประหลาดไปเสียแล้ว ในตัวละครนี้ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าเป็นการให้สัญลักษณ์ที่แจ้งว่าบุญส่งได้หายตัวเข้าไปในป่า เปรียบเสมือนกับชาวบ้านทั่วไปถูกกล่าวหาว่าเป็นแนวร่วมคอมมิวนิสต์เลยต้องหนีเข้าป่าไป พอกลับออกมาาก็กลายเป็นตัวประหลาดของสังคมไปโดยปริยาย เปรียบได้กับบุญส่งที่ก่อนเข้าไปในป่าเป็นมนุษย์ แต่พอออกมา ก็กลายเป็นผีลิงนั่นเอง

- ผีเมียลุงบุญมี คือ ผีเมียของลุงบุญมีที่ตายจากไปนานแล้วกลับมาให้ลุงบุญมีพบเจอในตอนที่ลุงบุญมีใกล้จะตายเสมือนกับว่าเป็นการสื่อสารอย่างเป็นนัยยะว่า คนใกล้ตายนั้นจะได้พบเจอ กับคนที่เรารักได้ ผ่านการสื่อสารในรูปแบบของการระลึกชาติหรือระลึกถึงอดีตของตนเองที่เคยทำกรรมอะไรไว้ในชาติที่แล้วหรือชาตินี้ หรืออาจจะกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า ความตายนั้นทำให้เราได้เข้าใกล้คนที่ตายมากขึ้นไปได้อีกขึ้น และทำให้เรานั้นเข้าใจความตายได้มากขึ้น เปรียบดังว่าความตายนั้นอยู่ใกล้เรามากไม่ว่าเราจะอยู่ที่ไหน ร่ำรวยหรือยากจน มียศหรือไร้ศักดิ์ เราล้วนหนีความตายไม่ได้ นั่นคือ ธรรมชาติของชีวิต

- เจ้าหญิงสูงศักดิ์เป็นเจ้าหญิงที่มีความสัมพันธ์กับบ่าวรับใช้คนหนึ่ง เป็นการแสดง สัญลักษณ์ถึงความต้องการของคนนั้นไม่มีแบ่งแยกชนชั้น หรือความสูงต่ำของวรรณะทางสังคม ในภาพยนตร์นี้ได้แสดงถึงจากการร่วมรักของเจ้าหญิงกับปลาตุกที่น่าตก มีนัยยะที่แสดงถึงความต้องการของมนุษย์นั้นไม่มีแบ่งแยกกับสิ่งมีชีวิตใด ๆ สะท้อนความเสื่อมโทรมของสังคมในปัจจุบัน ที่มีการรักร่วมเพศ

การร่วมรักกับสัตว์เลี้ยงหรือกับบุคคลที่ไม่สมควรล่วงละเมิดเช่นบุคคลในครอบครัว

ความขัดแย้ง (Conflict)

- ระหว่างบุคคล มีความขัดแย้งของตัวละครที่มีการดัดบทไปมาระหว่างชาติปัจจุบันและอดีตชาติ ทำให้การสื่อความหมายนั้นเป็นการสื่อความหมายของการให้ความหมายในรูปแบบ “มิติคู่ขนาน” ที่มีความหมายเป็นนัยแฝงว่า “การกระทำในชาติก่อนส่งผลถึงชาตินี้” กล่าวคือมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับศาสนาพุทธที่กล่าวถึงเรื่องเวรกรรมจากการกระทำ

- คนกับธรรมชาติ ไม่มีความขัดแย้ง แต่เป็นไปในรูปแบบของการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครทั้งหมดกับ “ธรรมชาติ”

มุมมอง (Point of View)

- ระหว่างบุคคลที่หนึ่ง ในภาพยนตร์เรื่องนี้มีการใช้บุคคลที่ 1 ถึง 4 คนในการเล่าเรื่องที่มีประเด็นของ ตัวละครละประเด็น คือ 1) ลุงบุญมี 2) ผีลิง 3) ผีเมีย ลุงบุญมี 4) เจ้าหญิงผู้สูงศักดิ์ โดยทั้ง 4 ตัวละครนั้นได้มีเนื้อหาที่มีที่ไปที่มาเป็นของตนเอง เสมือนการเล่าเรื่อง 4 เรื่อง 4 มุมมองผ่านการเรื่องราวของลุงบุญมี โดยตัวละครทั้ง 4 นั้นต้องมาย้อนอดีต ระลึกชาติของตนเองผ่านการเดินทางของลุงบุญมี

ขอบเขตในการเปิดเผยเรื่องราว (Rang of Story information)

ขอบเขตของภาพยนตร์เรื่องนี้คือขอบเขตของความเชื่อ ความศรัทธาในการชดใช้กรรมของการกระทำของคนเมื่อชาติก่อนจนส่งผลให้มาชดใช้กรรมในชาตินี้ด้วยอาการเจ็บป่วยหรือการเป็นสัตว์ประหลาด ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นผลกรรมจากการสร้างไว้เมื่อชาติก่อน ภาพยนตร์เรื่องลุงบุญมีระลึกชาติ พยายามจะสร้างสัญญาให้เห็นถึงการกระทำของมนุษย์นั้นมีการกระทำบาปกรรมต่าง ๆ มากมาย แต่เมื่อสุดท้ายเมื่อใกล้ตายหรือรู้ว่าตนเองนั้นใกล้สิ้นอายุขัยด้วยโรคร้าย จึงทำให้คนเรานั้นระลึกขึ้นได้ว่าเราเคยได้กระทำความบาปหรือกรรมอะไรไว้บ้างเมื่อปางก่อน แสดงให้เห็นถึงความเชื่อในแก่นของศาสนาพุทธว่าประเทศไทยนั้นเป็นเมืองพุทธที่คนในชาตินั้นให้ความสำคัญและเคารพกฎของธรรมชาติเรื่องเวรกรรม

เวลาและพื้นที่ (Time and space) ในภาพยนตร์มีการใช้สถานที่ที่เป็นตัวตั้งเรื่องอย่างต่อเนื่องทั้งเรื่อง และพื้นที่ นั้นคือจุดเริ่มต้นของการระลึกชาติของแต่ละตัวละครอย่างเด่นชัด โดยความสัมพันธ์ของเวลาและพื้นที่นั้นเป็นสิ่งที่เดินคู่กันไปเสมือนเส้นขนาน โดยพื้นที่นั้นเป็นตัวตั้งให้เวลาเดินทางไปและกลับได้ผ่านการขับเคลื่อนของมนุษย์ที่ขับเคลื่อนการเล่าเรื่องผ่านกาลและเวลาทั้งในอดีตและ

ปัจจุบัน ทั้งนี้พื้นที่ในเรื่องอยู่ในภาคอีสาน นอกจากเป็นพื้นที่บ้านเกิดของผู้กำกับ อาจจะยังมองได้ว่าผู้กำกับจงใจใช้พื้นที่นี้สื่อว่า อีสานมีความเป็นไทยในมุมมอง และทัศนคติของคนทั่วไปซึ่งเสมือนเป็นส่วนที่สนับสนุนเรื่องความเชื่อ การระลึกชาติในภาพยนตร์

สัญลักษณ์ (Symbols)

- ทางภาพ มีการสื่อสารอย่างมากมายทั้งจากป่าเขาธรรมชาติ ผี การร่วมรักของคนกับสัตว์ (เจ้าหญิงกับปลาดุก) ภาพในภาพยนตร์เรื่องลุงบุญมีระลึกชาติ แฝงไปด้วยสัญลักษณ์ของการสื่อสารโดยนัยแฝงเพื่อต้องการให้เกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ตีความจากประสบการณ์ส่วนตัวของผู้รับสาร

- ทางเสียง ใช้การสร้างเสียงที่สอดคล้องกับฉากของธรรมชาติ ป่าเขา น้ำตก เพื่อให้ผู้ชมนั้นเข้าถึงจิตวิญญาณของธรรมชาติและเนื้อเรื่องที่เต็มไปด้วยกลิ่นไอของธรรมชาติที่ช่วยสร้างบรรยากาศในการเข้าถึงบทบาทของตัวละครนั้น ๆ ในประเด็นเกี่ยวกับภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำ ทั้ง 3 เรื่อง ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 1 ท่าน โดยคุณธิดา ผลิตผลการพิมพ์ ได้แสดงความคิดเห็นว่าคุณธิดาแสดงความคิดเห็นว่า “ภาพยนตร์ทั้ง 3 เรื่องนี้มีจุดร่วมสำคัญมากข้อหนึ่งคือ เป็นภาพยนตร์ซึ่งพูดถึงสถานการณ์ความรุนแรงทางการเมืองที่มีผลกระทบโดยตรงหรือเกี่ยวข้องโดยตรงกับความเชื่อ/วิถีชีวิต/ประสบการณ์/ความทรงจำของตัวผู้กำกับเอง ตัวภาพยนตร์จึงมีสถานะเป็นทั้งบันทึกประวัติศาสตร์ และบันทึกความทรงจำที่ผู้กำกับมีต่อสังคมและการเมือง (ซึ่งแตกต่างกันทั้งสถานที่และยุคสมัย) ไปด้วยพร้อม ๆ กัน”

ส่วนที่ 2. วิเคราะห์สัญลักษณ์ทางการเมืองและสังคมของภาพยนตร์โดยใช้กระบวนการสร้างความหมายของสัญลักษณ์

จากการวิจัยภาพยนตร์รางวัลปาล์มผ่านการวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องและแนวคิดกระบวนการสร้างความหมายของสัญลักษณ์ ในด้านการเมืองและสังคม ผู้วิจัยสามารถแบ่งเป็นประเด็นจากการสังเคราะห์ทฤษฎีและแนวคิดดังกล่าวของภาพยนตร์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยของแต่ละเรื่องได้ดังนี้

เรื่อง ลุงบุญมีระลึกชาติ ภาพยนตร์เรื่อง ลุงบุญมีระลึกชาติ เป็นภาพยนตร์ที่มีรูปแบบการสื่อความหมายโดยนัยแฝง (Connotative Meaning) เพื่อต้องการให้ผู้รับสารได้สัมผัสกับความเชื่อในรูปแบบต่าง ๆ ของสังคมชาวบ้านต่างจังหวัดที่มีความเชื่อในเรื่องการเวียนว่ายตายเกิด หรือการเกิดใหม่ การระลึกชาติ

ซึ่งการสื่อในรูปแบบนี้เป็นการเล่นกับจินตนาการเพื่อให้เกิดการคาดเดาของผู้ชม ทำให้ภาพยนตร์เรื่องลุงบุญมีระลึกชาติ มีความน่าสนใจและมีการหักมุมทางด้านการคาดเดาอย่างมาก เช่น ฉากลิงผีนั่น มีความสงสัยว่าทำไมต้องเป็นลิง ทำไมไม่เป็นสัตว์อื่น ๆ ซึ่งคาดว่า การใช้ลิงเป็นสื่อกลางนั้น น่าจะมีปัจจัยมาจากสภาพแวดล้อมโดยรวมของภาพยนตร์ที่มี ฉาก (Setting) เป็นฉากเชิงนามธรรมที่หมายถึงความเจ็บสงบของหมู่บ้านในชนบทที่มีสภาพเป็นแนวป่ารก เพื่อให้สอดคล้องกับป่าจึงต้องมีสัตว์เป็นสื่อกลางเพื่อสะท้อนถึงสภาพแวดล้อมในนิยามของภาพยนตร์

โดยจากผลการวิจัย พบประเด็นด้านการเมืองและสังคมจากการวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องและแนวคิดกระบวนการสร้างความหมายของสัญญาณในภาพยนตร์เรื่อง ลุงบุญมีระลึกชาติ ดังนี้

ประเด็นด้านสังคม สังคมที่พบในภาพยนตร์เรื่องลุงบุญมีระลึกชาติ เป็นรากฐานที่มาจากศาสนาและความเชื่อแบบไทยเพราะฉะนั้นสังคมในภาพยนตร์เรื่องลุงบุญมีระลึกชาติจะเป็นสังคมที่เป็นการแสดงถึงสังคมของชาวบ้านในสังคมชนบทไทย เรื่องความเชื่อ การดื่มน้ำสมุนไพรแก้โรคต่าง ๆ โดยความเชื่อนั้นถือว่าเป็นกุศโลบายที่ทำให้จิตของคนเรานั้นแข็งแกร่งขึ้นได้ และทำให้มีแรงรักษาดตนเองได้เมื่อสภาวะของจิตใจที่ต่ำมากขึ้น

นอกจากนี้ ในเรื่องความเชื่อที่ถูกสื่อสารผ่านภาพยนตร์นั้นคือ ความเชื่อในสังคมไทยที่มีรากฐานมาจากศาสนา ซึ่งในที่นี้คือ ศาสนาพุทธที่มีหลักความเชื่อที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” และเป็นการแสดงสัญญาณว่าภาพยนตร์เรื่องนี้สร้างโดยคนไทยและอิงความเชื่อของศาสนาประชาตอย่างศาสนาพุทธ สะท้อนมาในรูปแบบของการระลึกชาติของตัวละครตัวหนึ่ง (ลุงบุญมี) และนำมาซึ่งการระลึกชาติของตัวละครอีกหลายตัวที่แฝงไปด้วยนัยยะทางการเมือง ชนชั้นปกครองและชนชั้นที่ต่ำกว่า (เจ้าหญิงกับบ่าวรับใช้) ว่ามีความรักกันได้ถึงแม้จะต่างชนชั้นกันมาก โดยความรักนั้นสามารถทำลายกำแพงทางชนชั้นได้ ไม่เว้นแม้แต่คนกับปลาดุก (สัตว์เดรัจฉาน)

ในอีกประเด็นที่พบในสังคมของภาพยนตร์เรื่องลุงบุญมีระลึกชาติ คือเรื่องของวัฒนธรรมที่เห็นในภาพยนตร์เรื่องลุงบุญมีระลึกชาติซึ่งเป็นรูปแบบการดำรงชีวิตที่เป็นธรรมเนียมสืบต่อกันมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ความเชื่อนั้นคือตัวขับเคลื่อนรูปแบบของวัฒนธรรม เช่น วัฒนธรรมการไหว้ การกิน การดื่มน้ำสมุนไพรทุกสิ่งนั้นคือ วัฒนธรรมของความเชื่อที่ส่งถ่ายมาจากอดีตให้กับสังคมปัจจุบัน และ

ความเชื่อนั้นเสริมสร้างรูปแบบวัฒนธรรมให้เกิดเป็นอัตลักษณ์ที่เห็นชัดในภาพยนตร์เรื่องลุงบุญมีระลึกชาติ

ประเด็นด้านการเมือง ภาพยนตร์เรื่องลุงบุญมีระลึกชาติสอดแทรกการเมืองเข้ามาในเนื้อหาของการระลึกชาติผ่านลุงบุญซึ่งเป็นตัวเอกของเรื่อง ทั้งนี้เพราะว่าลุงบุญมีเชื่อว่าอาการเจ็บป่วยของตนเองนั้นเกิดจากการกระทำบาปไว้เมื่ออดีตชาติที่ตนเองเคยทำไว้ ในที่นี้เป็นการสอดแทรกกว่าการเป็นคอมมิวนิสต์หรือการต่อต้านคอมมิวนิสต์เมื่อครั้งหนึ่งของประเทศไทยนั้นก็มีผู้คนที่ต้องกลายเป็นคอมมิวนิสต์เพราะว่าไม่เข้ากับทางรัฐบาลเลยต้องกลายเป็นคอมมิวนิสต์และไม่มีที่ตรงกลางให้เลือก รวมทั้งการกล่าวถึงชนชั้นที่โดนพาดพิงคือชนชั้นปกครองที่มีอำนาจ กับชนชั้นถูกปกครอง (เจ้าหญิงกับบ่าวรับใช้) โดยสามารถมีความรักกันได้ถึงแม้ว่าในอดีตนั้นการกระทำเช่นนั้นจะต้องโทษอาญาก็ตาม แฝงความหมายอย่างมีนัยยะว่าความรักมีอาจกัดกินความรักของมนุษย์ทุกผู้ชนไปได้แม้กระทั่งชนชั้นปกครองกับไพร่

เรื่อง: The Pianist

The Pianist (สงคราม ความหวัง บัลลังค์ เกียรติยศ) เป็นการเล่าเรื่องของนักเปียโนชาวโปแลนด์ที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นยิว (Jews) ภาพยนตร์เรื่องนี้ให้ส่วนผสมระหว่างโชค ความสามารถ การตัดสินใจบนเงื่อนไขที่กดดัน และการดิ้นรนเอาชีวิตรอดจนถึงที่สุด ตลอดจนความช่วยเหลือจากนายทหารเยอรมันที่มีใจเป็นธรรม สร้างผลลัพธ์ท้ายสุดให้เขารอดชีวิตมาได้

จากผลการวิจัย พบประเด็นด้านการเมืองและสังคมจากการวิเคราะห์ โครงสร้างการเล่าเรื่องและแนวคิดกระบวนการสร้างความหมายของสัญลักษณ์ในภาพยนตร์เรื่อง The Pianist ดังนี้

ประเด็นด้านสังคม ประเด็นทางสังคมที่ถูกสื่อสารอย่างชัดเจนในภาพยนตร์เรื่องนี้ คือ เรื่องของชนชั้น โดยการอ้างชนชั้นที่บริสุทธิ์ของเยอรมันนำมาซึ่งการสังหารหมู่ชาวยิวจำนวนมากหลายล้านคนในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น นับได้ว่าเป็นการสังหารหมู่ที่มีความโหดร้ายมากที่สุดในโลกครั้งหนึ่งในหน้าประวัติศาสตร์ ในด้านนี้คือความจริงที่ถูกแฝงไว้ในภาพยนตร์เรื่อง The Pianist ซึ่งอ้างอิงจากประวัติศาสตร์ที่เป็นจริงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2

ประเด็นด้านการเมือง สงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นสาเหตุหลักของการเดินเรื่องในภาพยนตร์เรื่อง The Pianist เพราะ “สงคราม” เป็นต้นเหตุที่ทำให้สปีลมันน์ (ตัวเอกของเรื่อง) ต้องพบเจอเหตุการณ์ต่าง ๆ มากมายจนเกือบจะเอาชีวิตไม่รอด

ถ้าไม่มีไหวพริบในการเอาตัวรอดและฝีมืออันยอดเยี่ยมในฐานะนักเปียโนมืออาชีพ ตัวเอกของเรื่อง “สปีลมันน์” อาจจะไม่สามารถเอาตัวรอดจากสงครามล้างเผ่าพันธุ์ใน ครั้งนี้ได้

เรื่อง: Fahrenheit 9/11

จากผลการวิจัย พบประเด็นด้านการเมืองและสังคมจากการวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องและแนวคิดกระบวนการสร้างความหมายของสัญญาณในภาพยนตร์เรื่อง Fahrenheit 9/11 ดังนี้

ประเด็นด้านการเมือง ประเด็นทางการเมืองในภาพยนตร์เรื่องนี้แสดงให้เห็นผ่านสัญญาณทางด้านบทเรื่อง โดยผู้วิจัยพบว่าภาพยนตร์เรื่องนี้พยายามจะสื่อสารว่า สหรัฐอเมริกา เป็นประเทศศูนย์กลางของระบบเศรษฐกิจของโลกยุคใหม่ นอกจากนั้นก็ยังเป็นจุดศูนย์กลางของความเกลียดชังและการก่อการร้าย และภาพยนตร์เรื่อง Fahrenheit 9/11 ก็ได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตระกูลบushและbin ลาเดน ซึ่งได้พาดพิงถึงสาเหตุที่ทำให้ ทั้งคู่ได้กลายเป็นศัตรูกัน ชาวอเมริกันผู้สนับสนุนbushนั้น ล้วนแต่ไม่พอใจกับการแฉประเด็นครั้งนี้ ถึงกับกล่าวหาชาวอเมริกันที่ชมภาพยนตร์เรื่องนี้ว่าเป็น “พวกขายชาติ” แต่ผู้รับชมภาพยนตร์เรื่องนี้หลายกลุ่ม ก็ให้คนอเมริกันที่ไม่เห็นด้วย เปิดใจเพื่อเปิดมุมมองและความรู้ทาง การเมืองใหม่ ๆ เพราะคนเหล่านี้เชื่อว่า ภาพยนตร์เรื่องนี้ได้ระบุถึงสิทธิอย่างหนึ่งที่ชาวอเมริกันมี นั่นก็คือ เสรีภาพทางการพูด (Freedom of Speech) ซึ่งผู้กำกับ/ผู้เล่าเรื่อง ไมเคิล มัวร์ ได้ตั้งใจที่จะนำเสนอภาพยนตร์สารคดีที่กล่าวถึงผู้นำประเทศเรื่องนี้ว่ามีส่วนทำให้ชาวอเมริกันนั้นต้องเสี่ยงชีวิตจากการใช้ชีวิตในประเทศของตนเองจากเหตุการณ์ 11 กันยายน เพราะเนื่องจากความเสี่ยงต่อการก่อการร้ายนั้นแล้ว ยังเป็นการเสี่ยงต่อการใช้งบประมาณในการก่อสงครามเพื่อข้ออ้างในการรักษาสันติภาพของโลก โดยที่จัดฉากให้รัฐบาลอเมริกันนั้นรับบทเป็นตำรวจของโลกในการจับกุมผู้ก่อการร้ายซึ่งคือ ประเทศอัฟกานิสถาน

นอกจากนี้ เอกลักษณ์ในภาพยนตร์ของไมเคิล มัวร์ (ผู้กำกับ) จะเน้นสื่อสารงานในรูปแบบของการค้นหาความจริงผ่านกระบวนการพูดตามหลักการพูดแบบเสรีภาพที่ประชาชนสามารถพูดได้จากบทภาพยนตร์จะเป็นการอ้างอิงการให้ความจริงผ่านที่สาธารณะทำให้ประชาชนนั้นเกิดความคิดในการตั้งข้อสงสัยกับรัฐบาล อาทิเช่น การโกงผลเลือกตั้งก่อนเข้าเป็นประธานาธิบดีของ bush ซึ่งสะท้อนมาในความไม่พอใจของประชาชนในวันเข้ารับตำแหน่งของbush การทำหน้าที่ของ

บุช การสานผลประโยชน์ของคนในรัฐบาลกับกลุ่มคาร์ลไลน์ (บิลาเต็น) ซึ่งไม่เคิล
มัวร์ตั้งข้อสังเกตเชิงโน้มน้าวให้ผู้รับสารคิดเอาเอง ว่าสุดท้ายการรับตำแหน่ง
ของบุชนั้นหมายถึงการเข้ามาเป็นใบเบิกทางให้กับธุรกิจของตน (พ่อ) กับกลุ่มบิ
ลาเต็นหรือไม่

ประเด็นด้านสังคม ในภาพยนตร์เรื่องนี้สื่อสารว่ารูปแบบสังคมของ
อเมริกานั้นเป็นสังคมที่ให้อิสระกับผู้คนในชาติเป็นอย่างมากสะท้อนจากบท
ภาพยนตร์เรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงประชาชนในประเทศนั้นสามารถที่จะแสดงความคิด
เห็นเกี่ยวกับมาตรการต่างๆของทางภาครัฐได้อย่างเต็มที่เพื่อเป็นการปกป้อง
สิทธิของตนเองดังที่กฎหมายได้กล่าวไว้ ซึ่งภาพยนตร์เรื่องนี้มีความตั้งใจที่จะเปิด
เผยความจริงของเหตุการณ์ 11 กันยายน โดยตั้งคำถามกับผู้รับชมว่าแท้จริงแล้ว
ประเทศอเมริกากำลังต่อสู้กับตนเองหรือว่าต่อสู้กับศัตรูภายนอก ดังนั้นภาพยนตร์
เรื่องนี้จึงมีของการซ่อนสัญลักษณ์ทางการเมืองกับเรื่องความสัมพันธ์ของการ
ประสานผลประโยชน์ทางการเงินของบุคคลในรัฐบาลอเมริกากับอ้างอิงการก่อ
วินาศกรรม เพราะการทำสงครามคือการสร้างรายได้ของบุคคลที่มีฝ่ายเกี่ยวข้อง

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยการสื่อสารการเมืองและสังคมของภาพยนตร์รางวัล
ปาล์มทองคำ ทั้ง 3 เรื่อง ผู้วิจัยพบว่าภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำทั้ง 3 เรื่องนั้น
มีกระบวนการสื่อสารทางการเมืองเชิงสัญลักษณ์ในภาพยนตร์ ซึ่งผลของการวิจัยเป็น
ไปตามทฤษฎีการปฏิบัติทางการเมืองแบบคู่ตรงกันข้าม (Binary opppposition) ที่มี
ความขัดแย้งในด้านการสื่อสารความหมายทางการเมือง เช่น ภาพยนตร์เรื่อง
The Pianist นั้นมีการสื่อสารทางการเมืองที่มีการสื่อสารทางการเมืองในมุมมอง
ของคู่ตรงข้ามระหว่าง ดนตรี (เปียโน) ตัวแทนของความรัก ความสันติ กับสงคราม
(ความโหดร้าย การพลัดพราก) ที่มีความย้อนแย้งภายในบทบาท หน้าที่ ของตัว
ละครและบทบาทในภาพยนตร์ ความย้อนแย้งที่ตรงข้ามกันนั้นมีนัยยะที่พยายาม
สื่อสารถึงความตรงข้ามของการเมืองที่มีความตรงข้ามในรูปแบบของ ดนตรี และ
สงคราม

ภาพยนตร์เรื่อง 9/11 Fahrenheit มีการสื่อสารทางการเมืองในรูปแบบของ
คู่ตรงข้ามระหว่าง “ความจริง” และ “การปกปิดความจริง” ความจริงในนัยยะของ
ภาพยนตร์เรื่องนี้คือความจริงที่ถูกปกปิดในด้านของความสัมพันธ์ของผู้มีอำนาจ
ในรัฐบาลกับกลุ่มที่สร้างผลประโยชน์ให้กับบุคคลในรัฐบาลสหรัฐอเมริกา ความ

สัมพันธที่มีความขัดแย้งภายใน นั้นส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินชาวอเมริกันที่ไม่ทราบข้อเท็จจริง จนกระทั่งมีการสร้างภาพยนตร์เรื่องนี้ขึ้นมาความจริงนั้นจึงสร้างกระบวนการความคิดให้กับประชาชนอเมริกาในความน่าเชื่อถือของบุคคลในรัฐบาล

ในส่วนของภาพยนตร์เรื่อง ลุงบุญมีระลึกชาติ มีการสื่อสารทางการเมืองที่มีความเป็นคู่ตรงข้าม ในเรื่องมุมมองของ ความเชื่อ (ไสยศาสตร์) และ วิทยาศาสตร์ เนื่องด้วย”แก่นความคิด” ของภาพยนตร์เรื่องนี้เน้นมีการสื่อสารไปในทิศทางของความเชื่อในระบบชุมชนของชนบทแห่งหนึ่งในประเทศไทยที่ยังมีความเชื่อในเรื่องเวรกรรม อาการเจ็บป่วยในปัจจุบันที่เป็นเหตุมาจากกรรมในชาติปางก่อน หรือการระลึกชาติได้ ซึ่งในทางวิทยาศาสตร์นั้นยังไม่สามารถหาเหตุผลในเรื่องดังกล่าวได้ แต่ทั้งนี้การสื่อสารทางการเมืองในภาพยนตร์เรื่องนี้เน้นยังมีการสื่อสารความหมายในรูปแบบของเส้นหนึ่งของประสบการณ์ชีวิตที่เมื่ออดีตของประเทศไทยที่มีการเคลื่อนไหวของขบวนการคอมมิวนิสต์ในภาคอีสานของประเทศไทย

จะเห็นได้ว่าภาพยนตร์ ทั้ง 3 เรื่อง มีรูปแบบการสื่อสารการเมืองและสังคมที่เป็นข้อขัดแย้ง ตรงข้ามกันอย่างชัดเจนตามหลักการทฤษฎีการปฏิบัติทางการเมืองแบบคู่ตรงกันข้าม

ดังนั้น จากผลการวิจัยทั้งหมด ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าภาพยนตร์ที่ได้รับรางวัลปาล์มทองคำ ในรอบ 10 ปี (ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545-2555) มักจะมีการสื่อสารทางเนื้อหา สัญญะทางทั้งตรงและทางอ้อม ในประเด็นด้านการเมืองและสังคม ตามแต่ที่ผู้เล่าซึ่งก็คือผู้สร้างหรือผู้กำกับเป็นคนเล่าเรื่อง โดยจากภาพยนตร์ปาล์มทองคำ 3 เรื่องที่ผู้วิจัยศึกษา จะเห็นได้ว่าผู้กำกับจะมีอำนาจในการเล่าเรื่อง ให้สื่อสารตามในสิ่งที่ตนเองต้องการเพื่อสื่อถึงประเด็นทางการเมืองผ่านรูปแบบการเล่าเรื่องและสัญญะทางทั้งตรงและทางอ้อม ซึ่งประเด็นด้านการเมืองและสังคมที่ถูกสื่อสารออกมา ก็แล้วแต่รูปแบบการเล่าเรื่องของผู้กำกับแต่ละคน อย่างไรก็ตาม ประเด็นด้านการเมืองและสังคม ไม่เพียงแต่ถูกสื่อสารผ่านทางภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำ ถึงผู้รับสาร (คนดู) เท่านั้น แต่รางวัลปาล์มทองคำยังช่วยกระตุ้นเป็นกระบอกเสียงและสนับสนุนให้ภาพยนตร์ที่ได้รับรางวัลถูกสื่อสารด้านการเมืองและสังคมออกสู่ระดับสากล ทั้งนี้จากการวิจัยและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทำให้ทราบว่ารางวัลปาล์มทองคำเป็นรางวัลที่สื่อมวลชนโลกในหลาย ๆ แขนง ให้ความสนใจ เพราะเป็นรางวัลที่ได้รับการยอมรับจากนานาชาติและมีความเป็นสากลสูง รวมทั้ง

ภาพยนตร์ที่ได้รับรางวัลนี้ มักจะถูกเชื่อมโยงจากสื่อมวลชนในประเด็นด้านการเมืองและสังคมตามมาหลังจากภาพยนตร์ได้รับรางวัลตามแต่ละกรณีหรือตามเหตุการณ์ทางการเมืองในปีที่ภาพยนตร์เรื่องนั้น ๆ ได้รับรางวัล ถึงแม้จะไม่มีหลักฐานว่าภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำตั้งใจสื่อสารด้านการเมืองและสังคม อีกนัยหนึ่งพบว่าสัญญาณจากภาพยนตร์ทั้ง 3 เรื่อง มีรูปแบบและกระบวนการนำเสนอที่ทำให้ภาพยนตร์สร้างประเด็นที่ทำให้ได้รับความสนใจและถูกพูดถึงในวงการการเมืองระดับสากล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องสื่อสารการเมืองและสังคมผ่านภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุง ดังนี้

1. ควรมีการขยายขอบเขตการวิจัยในรูปแบบอื่นของภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำ เช่น ด้านสื่อสารการตลาด เป็นต้น เพื่อจะทราบแง่มุมภาพยนตร์ที่ได้รับรางวัลปาล์มทองคำในแนวทางธุรกิจ

2. ควรมีการศึกษาประเด็นทางด้านสื่อสารการเมืองและสังคมในภาพยนตร์รางวัลอื่นๆที่เป็นภาพยนตร์รางวัลระดับโลกเช่นเดียวกับภาพยนตร์รางวัลปาล์มทองคำในเทศกาลภาพยนตร์เมืองคานส์ ภาพยนตร์รางวัลหมีทองคำ ซึ่งถือเป็นรางวัลภาพยนตร์สูงสุดในเทศกาลภาพยนตร์นานาชาติเบอร์ลินที่เป็นเทศกาลภาพยนตร์ระดับโลก เพื่อจะได้ทราบแนวทางประเด็นสื่อสารการเมืองและสังคมในภาพยนตร์รางวัลโลกอื่นๆว่ามีแนวทางสื่อสารรูปแบบใดเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจภาพยนตร์รางวัลระดับโลกและเป็นแนวทางให้คนทำภาพยนตร์ศึกษษตัวอย่างภาพยนตร์ที่ต้องการสื่อสารด้านการเมืองและสังคมในระดับสากล

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ (2542). *การวิเคราะห์สื่อแก่นความคิดและเทคนิค*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : เอดิชั่น เพรสโปรดักส์
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2540). *วรรณคดีวิจารณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กำจร หลุยยะพงศ์ (2554). *ดูหนังด้วยแว่นทฤษฎี : แนวคิดเบื้องต้นของการวิเคราะห์ภาพยนตร์*. นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- จักรพล เพ็ญโฉม (2553). ที่มาเว็บไซต์ <http://www.tcdc.or.th/src/15013/> สืบค้นเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2558
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2545). *สัญญาวิทยาโครงสร้างนิยม หลังโครงสร้างนิยมกับการศึกษา รัฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ:วิภาษา.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2549). *รัฐ-ชาติกับ(ความไร้)ระเบียบโลกชุดใหม่*. กรุงเทพฯ : วิภาษา
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์ และชาย สัญญาวิวัฒน์ (2551). *การบริหารจัดการแนวพุทธ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐพงษ์ รุจอมชัย. 2556 . *ความหมายทางการเมืองในภาพยนตร์(Online)*. <http://www.scribd.com/doc/ความหมายทางการเมืองในภาพยนตร์-Political-Communication-through-Film>
- แมตต์ โนลเลอร์. 2553. *บทวิจารณ์ ลุงบุญมีฯ(Online)* www.slantmagazine.com/house/2010/05/cannes-film-festival-2010-fair-game-route-irish-and-uncle-boonmee-who-can-recall-his-past-lives/
- อภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล (2553). *ลุงบุญมีระลึกชาติ*. เทศกาลภาพยนตร์เมืองคานส์ เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2553

Bordwell, David and Thomson (2008). *Film Art An Introduction*. Eight Edition. New York : McGraw-Hill Companies.

Joe Nathan (2013). *Q&A: Apichatpong Weerasethakul (Online)*. <http://www.hollywoodreporter.com/news/qampa-apichatpong-weerasethakul-23765>

Barthes, R. 1973. *Mythologies*. London: Granada

Williams, R. 1961. *The Long Revolution*. Harmondsworth: Penguin.